

Orbán-Schwarzkopf Balázs

Fegyver és drog a 80-as években

Szemelvények a fegyver- és kábítószerkereskedelem, valamint a terrorizmus kutatható állambiztonsági irataiból

Nehéz a dolga a Marylandi Egyetem kutatóinak, amikor megpróbálják egy adatbázisban (GTD) összegyűjteni az elmúlt közel ötven év terrorcselekményeit.¹ Az egyre bővülő adatbázis elég jó lehetőséget ad arra vonatkozóan, hogy összevessük az 1970 és 1989 közötti húsz év, vagyis a kelet-európai rendszerváltások kezdetéig elkövetett európai terrorcselekmények trendjeit. Anélkül, hogy mélyebben belemennénk a részletek elemzésébe, egy feltűnő aránytalanságra hívnám fel a figyelmet. Míg Nyugat-Európában ezen időszak alatt több mint 9500 terrorcselekményt követtek el, addig Kelet-Európában ez a szám a 70-et sem érte el.

Érdekességképpen említsem, hogy a Magyarországon történt támadások közül egy szerepel az adatbázisban, az 1989. február 17-én este 18 után az Astoria és a Deák Ferenc tér között közlekedő metrószerelvényben csőbombával elkövetett robbantás, amely nem követelt sem halálos áldozatokat, sem személyi sérüléseket. Hozzá kell tennem, ismerünk más, a nyolcvanas években Magyarországon csőbombával elkövetett akciót is: 1984. február 27-én este 10 óra körül a Budapesti Közlekedési Vállalat Hajózási Üzemegysége kezelésében lévő, a csepeli Hollandi út 161. szám közelében található hajókikötő váróhelyisége robbant fel – egy házilag elkészített bomba segítségével. A “Csöves” fedőnéven indított bizalmas nyomozás rövid idő alatt felderítette az elkövetőket.²

Terrorelhárítás? vagy Terrorelhárítás!

Visszatérve a Globális Terrorizmus Adatbázisához, nyugat-európai vonatkozásában megállapítható, hogy 1970 elejétől 2016 végéig 16 000-nél is több terrorakciót rögzítettek, ebből megközelítőleg 3900 támadás követelt halálos áldozatokat. Az akciók főbb célpontjai a teljesség igénye nélkül: állami tisztviselők, rendőrök, katonák, bírók, diplomaták, üzletemberek, újságírók, civilek, civil szervezetek. A nyugat-európai trendek elég egyértelműek. 1970-ben nem egészen 50 támadást regisztráltak, 1977-ben már 770-nél is többet. A terrorcselekmény fogalma a magyar jogrendszerben az 1978. évi IV. törvényben, a Büntető Törvénykönyvben jelent meg először. Nem sokkal ezt követően a magyar állambiztonság “C-79” fedőnéven megnyitotta a Carlos hangzatos és találó “Világforradalom karja” nevű terrorszervezetére vonatkozó csoportdossziét.³ Majd 1979 második felében az állambiztonságért felelős belügyminiszter-helyettes nyugati sajtóhírekből azzal szembesült, hogy akik ellen harcol, azokat részben Magyarországon, magyar katonai laktanyákban képezték ki, hiszen Carlos a 70-es években a már említett adatbázis szerint sokszor palesztinokkal közösen hajtotta végre akcióit. De mi lehetett ennek a furcsa kettősségnek az oka? Miért kellett Magyarországnak harcolnia az ellen, amit támogatott? Megint a GTD-re hivatkozva, a terrorfenyegetettségünk látszólag ezt nem indokolta. A válasz külső és belső okokban egyaránt kereshető.

A Nyugat-Európában gyorsan növekvő terroresemények számai jelentős mértékben a Közel-Keleten keresztül Kelet-Európába vezettek. Az Amerikai Egyesült Államok és a nyugati kormányok ezt felismerve keresték a kapcsolatot az akkori szocialista országokkal. Ez a tény önmagában fokozta a terrorfenyegetettséget, különösen, amikor az együttműködés erősebbé vált a 80-as évek végére. Az 1970-es évek végén inkább a látszatjellel dominálhatott, annak bizonyítása, hogy mi is elkötelezett hívei vagyunk a terror elleni harcnak, és hajlandóak is vagyunk tenni ellene. Ennek a békülési folyamatnak voltak látványos momentumai is, például

az USA részéről a koronázási jelképek visszaszolgáltatása 1978 elején.

Fontos megjegyezni, hogy terroristák magyarországi kiképzésére számtalan adatot találunk. A Hamvas Intézet az úgynevezett játszmas ügyek felgöngyölítésére irányuló, jelenleg is tartó kutatása során információk kerültek a felszínre, amelyben nyugati titkosszolgálatok magyarországi kapcsolataiknak olyan kéréseket tolmácsoltak, mint például: *“adjon jelentést a Csopakon és Nyíregyházán terroristák részére létesített kiképző táborról”*, vagy *“Hírigényként annak megállapítását határozták meg, hogy a Balaton melletti honvédségi vadászházban volt-e április 10-én terrorista találkozó”*.⁴⁵ A több jelentésben is szereplő Balaton melletti terrorista gócpont kapcsán megjegyezhetjük, hogy 1987-ben Abu Iyad, aki “Muzulmán Testvér”-ből lett a Palesztin Felszabadítási Szervezet Elhárító és Hírszerző Szolgálat vezetője, budapesti tárgyalásai során nem felejtette el megemlíteni, Abu Nidal mennyire kedvelte a Balatont.⁶ Miután a 70-es évek végén elindult a magyar terrorelhárítás, az 1980-as évek közepén Nyugaton még nem igazán látták ennek az eredményességét. A már említett játszmas ügyek egyikében, az amerikaiak rejtett konténerben elhelyezett hírigényükben azt kérték magyarországi hálózatuktól, járja körbe *“miben áll a magyar »antiterrorista« tevékenység”*.⁷

Ha belső okokat keresnénk, a téma iránt érdeklődő olvasók talán rögtön az 1975. szeptember 30-án Budapestről Libanon fővárosába, Bejrútba tartó, a Földközi-tenger felett rejtélyes módon, feltehetően rejtélyes szállítmánnyal és utasokkal eltűnt MALÉV 240-es járatára gondolnak. Azonban lehet ennél kézzelfoghatóbb, időrendben a Büntető Törvénykönyv életbe lépéséhez közelebb eső, a magyar lakosságot szinte sokkoló eseményre is asszociálni. 1977. március 4-én súlyos támadás érte az Országos Takarékpénztár egyik budapesti fiókját. A déli órákban az ebédszünethez készülődő banktisztviselőket egy fegyveres lepte meg.

A támadó a két ötven év körüli női alkalmazottat a mosdóba terelte, letérdeltette, majd tarkólövésekkel kivégezte. Kifelé menet beugrott a pult mögé, megmarkolta az ott található 113 600 forintot, ami akkoriban nagy összegnek számított, de a bankban ennél több pénz volt, és sietve kerekelt oldott. Kifelé menet az ajtóban találkozott egy, az ebédszünet végére várakozó ügyféllel, akit nem bántott, majd egy kék 1200-as Ladával nagy sebességgel elhajtott.⁸ A gyanú eleinte szovjet, illetve magyar katonatisztekre terelődött, mivel az egyik áldozat több katonatiszttel tartott fent közelebbi kapcsolatot, de ez nem vezetett eredményre, ezért más irányba is kutakodni próbáltak, így bevonták a felderítésbe az állambiztonsági szerveket.⁹ A Hungária körúti, az egész országot megbolygató véres leszámolás inkább figyelmeztető akciónak tűnik, mint szerelemföltésből elkövetett gyilkosságnak vagy szimpla bankrablásnak. De miből is gondolom ezt? 1. Az elkövetőkről adott személyleírás és fantomképek.¹⁰ 2. Az állambiztonság bevonása a felderítő munkába. 3. A dél-európai szál boncolgatása. 4. A hidegvérű mézárulás. 5. A gyilkosság félelemkeltő, elrettentő volta. 6. Az elkövetők, bár megtehették volna, nem a teljes összeget vitték magukkal. 7. A terrorcselekmény mint bűncselekmény életbe léptetése az új Büntető Törvénykönyvben. 8. Nem sokkal később elkezdődött a terroristák állambiztonsági felderítése. Mindezek alapján tehát az eddigi teóriákat kiegészíthetjük az illetményével elégedetlen terrorista motívumával is.

Az, hogy korábban Magyarországon nem csak üdültetési céllal fordultak meg terroristák, kétes hírű drog- és egyben fegyverkereskedők, eddig is közismert volt. Példaként rögtön Monzer al-Kassart említhetjük, aki szír állampolgárként több terrorszervezettel, így a teljesség igénye nélkül a palesztin Abu Nidal Szervezettel, az Ahmed Dzsibril vezette Népi Front Palesztina Felszabadításáért – Főparancsnoksággal (PFLP-GC), a kolumbiai FARC-val állt összeköttetésben. Ezen szervezetekkel Magyarország is kitűnő kapcsolatokat ápolt. Al-Kassar a 80-as években elsősorban Lengyelország illegális fegyverüzleteiben segédkezett, ahol Abu

Nidalnak is fontos gazdasági érdekeltségei voltak.¹¹ Valószínűleg nem véletlen, hogy miután a fényűző életmódja és lakhelye miatt a nyugati sajtó által “Marbella Hercegeének” hívott al-Kassarnak illegális drog- és fegyverügyletek miatt menekülni kellett a sokadik lakhelyéül szolgáló Spanyolországból, Magyarországon próbálta megvetni a lábát. Erre egy magyar kozmetikai céggel kötött kis értékű kereskedelmi ügylet adott legális alapot. Az 1989-es jelentés így fogalmaz: *“Kassart Nyugat-Európában a rendőri szervek körözik, ezért tartózkodási helyét Spanyolországból az MNK-ba tette át. Magyarországi bázisának kialakítása céljából Budapesten önálló lakást bérelt. Kassar szoros – üzleti és ideológiai – kapcsolatban áll több közel-keleti terrorszervezet vezetőjével.”*¹² A magyar szervek az Amerikai Egyesült Államokhoz fordultak részletesebb információk beszerzése céljából, de eddig nincs jele annak, hogy kiutasították volna a rendszerváltásig hátralévő rövid időben.

1987. október 19-én Varga Győző Péter, egy gyermeke tanulmányi előmenetelét féltő budapesti lakos panaszos levelet írt a belügyminiszternek, néhány nappal korábban pedig a honvédelmi miniszternek. Beadványának lényege, hogy a győri Béri Balogh Ádám katonai középiskolában tanuló fia osztályfőnöknője családlátogatás során olyan kérdéseket feszegetett, amelyek nem függték össze a gyermek iskolai tevékenységével, de Vargát érzékenyen érinthették, ugyanis korábban tiltott határátlépés előkészítése, valamint folytatólagosan elkövetett izgatás és egyéb köztörvényes bűncselekmények miatt szabadságvesztésre ítélték.¹³ Először a kollégium igazgatóját kereste fel panaszával, de ott, úgy tűnik, nem vették eléggé komolyan, mert a felettes szervekhez fordult. Levelében utalt arra, hogy az iskola részéről az igazgató mellett Nagy Jenő rendőr százados, a Győr-Sopron megyei Hadkiegészítő és Területvédelmi Parancsnokság elhárító tisztje (Belügyminisztérium III/IV. Főcsoportfőnökség) foglalkozott ügyükkel, aki elmondta, problémájuk milyen parányi ahhoz képest, mint amit az arab terroristák okoznak Magyarországnak. Varga attól tartott, hogy az osztályfőnök és Nagy is provokálja őt, és összességében arra gondolt, gyermekét el akarják távolítani az iskolából. De mit mondott az arab terroristákkal kapcsolatban Nagy Vargának?

*“Hiába tudjuk, hogy kémek és terroristák működnek nálunk – folytatta Nagy százados – hiába ismerjük hálózataikat, hiába buknak le általunk, hazaengedik őket. Az arab terroristák államközi szerződés alapján tartózkodnak hazánkban, itt készülhetnek fel terrorcselekményeikre, innen indulhatnak bevetésekre és ide is térhetnek vissza. Magyarországon vannak kiképző bázisaik is. Legutóbb például – folytatta Nagy százados – a Ferihegyi Repülőtér mellett tartottak lökiképzést arab terroristák, de az is előfordult, hogy az egyik arab terrorista csoportot követte a magyar elhárítás, melynek során az arabok rálöttek a magyarokra. Az arab terroristák főnöke tiltakozott a magyar terroristaellenes csoport vezetőjénél, hogy nem ebben állapodtak meg kormányaink, s ha ez újra előfordul jelenteni fogja kormányának, aminek súlyos következményei lesznek, mert az arab bankok nem adnak több pénzt. Ugyanakkor – folytatta Nagy százados – fegyverekkel is ellátjuk őket, melyek között magyar gyártmányúak is vannak.”*¹⁴

Nos, igaza volt-e Nagynak? A válasz a következő jelentésből kiderül: *“Nagy rendőr százados 1986 októberében részt vett azon a szakmai továbbképzésen, amelynek témája a nemzetközi terrorizmus volt. A videó szalagra rögzített előadás tartalmazza azokat az alapinformációkat, melyek Varga október 14-én a honvédelmi miniszternek, október 19-én a belügyminiszter elvtársnak megküldött beadványban szerepelnek.”*¹⁵ Mindezek alapján a vizsgálatot lefolytatók javasolták Nagy Jenő rendőr százados felelősségre vonását államtitoksértés miatt. Nagy Jenő 1989. április 20-án Szilágyi Antal őrnagy, a Győri Katonai Kollégium igazgatója, dr. Takács István rendőr alezredes, a Győr-Sopron megyei Rendőr-főkapitányság Vizsgálati Osztály vezetője és a velük utazó két másik polgári személy társaságában a lengyelországi

Krakkótól északra egy közlekedési balesetben életét veszítette. A balesetet az eddig előkerült dokumentumok szerint nem a Szilágyi által vezetett Wartburg, hanem a velük szemben szabálytalanul érkező Mercedes típusú gépjármű vezetője okozta.¹⁶

Nagy fecsegése után egyértelműen állíthatjuk, a 80-as évek magyar terrorelhárításának egyik fontos feladata a nemzetközi szerződés okán Magyarországon legálisan tartózkodó terroristák inkognitójának védelme volt, vagyis az, hogy a hazai és külföldi közvélemény ne hogy tudomást szerezzen itt-tartózkodásukról, ezzel megelőzve a várható nemzetközi botrányokat és szankciókat.

A Nagy által felhozottakra nemcsak arabok, hanem a velük közös kiképzésen részt vevő más terrorszervezetek vonatkozásában konkrét gyakorlati példákat lehet sorolni. A 2000-es évek elején a sokadik Carlos-ügy kapcsán, a francia hatóságok által meghallgatott baloldali francia Alain Frilet elmondta, hogy a jobboldali nacionalista Ír Köztársasági Hadsereg tagjaként 1982-ben magyar laktanyában magyar katonák tömték tele az autóját fegyverekkel, és kísérték a jugoszláv határig.¹⁷ A Japán Vörös Hadsereg tagjaival írásbeli nyilatkozatban vállaltattak garanciát, Magyarországon nem fognak akciót végrehajtani.¹⁸

1987. november 29-én felrobbantották a dél-koreai légitársaság Bagdadból Szöulba tartó járatát. A merénnyel megvádolt észak-koreai elkövetőkről kiderült, hogy nem sokkal korábban, november 13-a és 18-a között, Budapesten tartózkodtak. Egyébként Moszkva felől érkeztek. Magyarországon hamisított japán úti okmányokat kaptak. Úgy tűnik, öt éjszakán át észak-koreai diplomaták vendégszeretetét élvezhették, de Nagy Jenő mondatait tovább gondolva, akár Ferihegy közelében gyakorolhatták a bomba repülőgépen történő megfelelő elhelyezésének rejtjelmeit. A Palesztin Felszabadítási Szervezet phenjani irodájának vezetője szerint az európai szocialista országokban sokkal jobb környezetben, modernebb technikai feltételek mellett készülhettek akcióikra, mint a Koreai Népi Demokratikus Köztársaságban. Igaz, tette hozzá, néhányuknak konspirált formában, jordániai és tunéziai fedéssel, sikerült még ennél is jobb nyugati, főleg angliai kiképzést kapnia. Viszont ez utóbbi annyiban körülményesebb volt, hogy a felkészítésben részt vett személyeknek egy ideig szolgálatot kellett teljesíteniük az említett küldő országok fegyveres szervezeteiben, így csak később válhattak aktív palesztin harcosná.¹⁹ Visszatérve az észak-koreai merénnyel, Budapestről az útjukat, rövid bécsi kitérő után, Belgrádban folytatták, ahol megkapták a támadáshoz szükséges bombát.²⁰

Talán az eddigi kutatásokból is kiderült, hogy általában véve a kábítószer-kereskedelem és a terrorizmus mögött államok állnak, nagyhatalmak, amelyek különböző közvetítő országok segítségével, valamint a részben az általuk is üzemeltetett szervezett bűnözői és terrorhálózattal burkolt formában támadják riválisaikat. A drog azért is különösen jó a támadásra, mert leegyszerűsítve tulajdonképpen az ellenség finanszírozza az ellene folyó harcot, miközben járulékként a bűnözés terjedése gyengíti az adott kormány erejét és stabilitását. Arról, hogy Irán vagy a Szovjetunió milyen formában egyezett meg például a Pakisztánon és Afganisztánon át húzódó úgynevezett "Aranyfélhold" területéről származó heroin szállítási lehetőségeiről, nagyjából sejthető, ahogy a Libanon keleti, Szíriával határos részén található Bekaa-völgyben előállított hasis és heroin vonatkozásában is. Itt kell megjegyezni, valószínűleg a Hezbollah ennek köszönhette létrejöttét. Az iráni Iszlám Gárda kétezer tagjából verbuválódott csapat a kábítószer begyűjtésével foglalatosskódó iráni reguláris erőket válthatta névlegesen, amolyan fedőszervként 1984 környékén, miután Nyugaton egyre nyilvánvalóbbá vált Irán ottani tevékenysége.

Állami drogügyletek

A droggereskedelemben fontos, Magyarországot több irányból is átszelő “Balkáni útvonal” esetében a kérdés inkább az volt, hogy a 80-as években az útvonal által érintett szocialista országok tudtak-e a nagy haszonnal kecsegtető illegális szállításokról? Úgy tűnik, nemcsak tudtak, hanem maguk is aktívan bekapcsolódtak a rendszerbe. Bulgária fontos központja volt a szocialista országok és a közel-keleti országok közötti fegyver- és drogügyleteknek.²¹ A bolgár állami droggereskedelem 1984-re komoly problémát jelentett az USA és Bulgária közötti kapcsolatokban.²² Az ország geopolitikai helyzete, a sötét állami tevékenység és a gazdasági problémák miatt többször kísérelték meg eltávolítani a hatalomból az éppen regnáló kommunista vezetőt, Todor Zsivkovot. 1986. július 28-án Várna központjától körülbelül tíz kilométernyire lévő Druzba (ma Szent Konstantin és Elena) kormányzati telepen, közvetlenül Zsivkov nyári rezidenciája mellett a homokban 5 kilogrammos bombát találtak. A Slavia típusú karórára kötött időzítőt délelőtt 10 órára állították. A szerkezetet a fürdőmesterek fedezték fel.²³

Jugoszlávia a terrorista szervezetek egyik jelentős bázisa volt, például itt működött az Abu Nidal Szervezet regionális központja. Az is előfordult, hogy Abu Nidal nevében a jugoszláv *Borba* című lap munkatársa járt el a magyar hatóságoknál.²⁴ De említhetjük Saker Selim Daud esetét. Saker Daud mint palesztin menekült Irakból, az Abu Nidal Szervezet tagjaként kalandos úton érkezett Magyarországra társával, aki a felesége, unokatestvére vagy akárki más is lehetett. A felfegyverzett férfi, az ANO kérésére, az iraki magyar nagykövetség közvetítésével szabadon távozhatott az országból – Jugoszlávia felé. Érdekes, hogy a bagdadi magyar nagykövetség “Czakó” fedőnevű munkatársa később Damaszkuszba került, ahová 1981-ben az Abu Nidal Szervezet is áttette székhelyét. Szíriában “Czakó” tartotta a kapcsolatot terrorszervezetekkel.

Visszatérve Jugoszláviára, röviddel a magyarországi rendszerváltást követően kirobbant délszláv fegyveres konfliktusban a szerbek háborús költségeik fedezésére Európa legnagyobb marihuánatermesztő gazdaságát hozták létre, amit szőlőültetvénynek álcáztak, és ahonnan maguk is bedobták saját termékeiket a drogútvonalba. Mi több, megvámolták a területükön áthaladó, leginkább heroinban utazó török drogfutár kamionokat, amikről tehát kellő információkkal rendelkeztek.²⁵

Aki azt gondolná, Magyarország kimaradt a kábítószeres bizniszből, az téved. 1980 novemberében a Német Szövetségi Köztársaság rendőrsége nyomozást kezdeményezett a ma is létező Labatec Pharma SA genfi székhelyű svájci gyógyszergyárral szemben. A nyomozás kiinduló oka az volt, hogy az Amerikai Egyesült Államokba nyugatnémet Captagon tablettákat tartalmazó szállítmány érkezett Mexikóból. Ami az ügylettel kapcsolatban az igazi problémát jelentette, a több tonnányi jelentős mennyiség, annak illegális úton történő behozatala, nevezhetjük csempészésnek is, valamint az áru hamisított volta, ugyanis az nem Captagon, hanem Pemolint tartalmazott. A divatos szóval dizájner drognak is tekinthető Captagon az utóbbi időben az Iszlám Állam katonáinak kedvelt harc fokozó eszközeként került újból reflektorfénybe. A fáradékonyság és koncentrációzavar ellen hatásos hangulatjavító viszonylag könnyen előállítható ipari mennyiségben, de nemcsak emiatt válhatott népszerű terméké, hanem mert hatóanyagai segítségével az egyéb amfetaminszármazékok mellékhatásaként jelentkező fejfájást és látászavart is kiküszöböli.

A Közel-Keleten népszerű szerrel a természetesen a már említett, megalakulása óta kábítószerügyletekben igen aktív Hezbollah is előszeretettel kereskedik. Például a Bekaa-völgyben és Szíriában előállított Captagonból bőven jut Szaúd-Arábiába és más Arab-öböl menti államokba

is.²⁶ A Captagont 1981-ben az Amerikai Egyesült Államok kábítószernek minősítette.²⁷ A Pemolin kevésbé ismert készítmény, szintén figyelemzavaros betegségek, például a hiperaktivitás kezelésében használt gyógyszer; leginkább azután alkalmazták, ha a más gyógyszerek, például az amfetaminszármazékokkal végzett kezelés nem érte el a kívánt eredményt. Mivel súlyos mellékhatásai voltak, elsősorban a májat károsította, ezért nem lett annyira közkedvelt szer az orvosok körében. A Pemolin szintén szerepel a drogok listáján, viszont a Captagonnál sokkal olcsóbb volt, máskülönben miért hamisították volna.²⁸

Visszatérve az 1980-as esetre, az ügyben elindult vizsgálatban a nyugatnémet rendőrség egyik nyomozója rejtélyes körülmények között meghalt, valószínűleg gyilkosság áldozata lett. A szálak a már említett Labatechez vezettek. Kiderült, a vállalat 1979-ben és 1980-ban legálisan 11 tonna Pemolint vásárolt, amiből közel 1 tonnát saját készítményeiben szabályos módon felhasznált. A maradék tablettákba két "C" jelzést ütött, amely a Captagon márkajelzése volt ebben az időben. A csomagolás "captagonitását" a megrendelő török vállalat, a Dilmen végezte. A szerből a német és az amerikai piacokra egyaránt jutott, közel 10 tonna, ami mostanság is igen nagy fogásnak számítana. A Dilmen a balkáni drogút vonal egyik végpontjánál, Hamburgban adott túl rajtuk. Az amerikai lebukás után a pirulákkal kereskedő német céget 1980-as értéken mintegy 2 millió nyugatnémet márka (DM) kár érte. De mi köze van ennek Magyarországhoz? A 1957-ben Svájcban alapított, mintegy 20 főt foglalkoztató, laboratóriummal rendelkező és kereskedelmi tevékenységet is folytató Labatech Pharma döntő tulajdoni hányada, mintegy 80%-ban, a magyar Medimpex Külkereskedelmi Vállalat kezében összpontosult. A tabletták hamisításához az utasítást a cég magyar vezetője, Csaplár Gyula adta ki. Nyilván a történetek után Csaplárt haza kellett rendelni, azonban a súlyos eset ellenére a Medimpex tovább kívánta őt foglalkoztatni, ami azt feltételezi, hogy ebben az ügyben nem saját szakállára cselekedett. Állambiztonsági vonatkozásban mindössze vagyongyarapodásának mértéke szűrt szemet. Úgy vélték, hogy az általa hazahozott Mercedes típusú személygépkocsi, 1-1 lakókocsi és motorcsónak, valamint szórakoztató elektronikai termékek és számítógépek az átlagosnál nagyobb mértékű vagyongyarapodásra utaltak. Sajnos az esettel kapcsolatban egyelőre több dokumentum nem került elő. Annyit talán érdemes megjegyezni, bár nem biztos, hogy összefüggésben áll az ügygel, de egy Csaplár vezetéknévű közgazdász 1978-ban Szófiában bukkant fel, méghozzá az INTRANSZMAS nevű bolgár–magyar vegyes vállalat szokásos közös egyeztetésén, ahol a magyar felet képviselő delegáció tagja volt.²⁹ Csaplár egyébként az eset után kérte korkedvezményes nyugdíjazását. A Medimpex ügyletének valószínűleg volt egy nem várt mellékhatása, mert az eddig feltárt dokumentumok szerint 1980 végétől az Amerikai Egyesült Államok Kábítószer-ellenes Hivatala (DEA) is próbált kapcsolatot építeni a magyar hatóságokkal, és ajánlott fel segítséget a drog elleni harchoz.³⁰

Alig csendesedtek a magyar közvélemény előtt nem igazán ismert fejlemények, amikor jugoszláv kereskedők 1981-ben Chinoin márkajelzést viselő, kábítószer-tartalmú Dolargan ampullákkal tűntek fel Ausztriában. De nemcsak keletről nyugatra, hanem visszafelé is megpróbáltak drogokkal kereskedni. 1987 márciusában a MAHART "Kecskemét" nevű hajójának egyik II. tiszteje keveredett ilyen ügyletbe. Noxyron tablettákat próbált értékesíteni az akkoriban a Szovjetunióhoz, ma Ukrajnához tartozó Réniben. Majd egy másik jelentés is a Richter (korábban Kőbányai Gyógyszerárugyár) által 1957 óta gyártott Noxyront említ egy hivatalos kiküldetésre repülőgéppel Moszkvába utazó magyar házaspárral kapcsolatban.³¹ De az ipari méretű szállítást magyar kamionsofőrök valósították meg. A kamionok pótkerekeiben vagy egyéb más rejtékhelyeken átlagosan 1000 csomag Noxyront csempészték Ungvárig, ahol azeri bűnözők mintegy 50 fős csoportja várta az árut, amit ők terítették aztán tovább szerte a Szovjetunióban.³²

A szállító – Hungarocamion

A kamionokkal kitűnően lehetett csempésztevékenységet folytatni, nemcsak kábítószerrel, hanem a leírások szerint mindenféle termékkel, áruval, sőt emberekkel is. Ez utóbbiak vonatkozásában nemcsak Nyugatra kiszökni próbálókat, hanem például titkosszolgálati ügynököket tudtak mindenféle adminisztráció nélkül átdobni a határon. 1982. január 11-én Spadolini olasz miniszterelnök országa parlamentjében tartott beszédében kiemelte, hogy 1981-ben a nemzetközi terrorizmushoz fűződő kapcsolata miatt 26 külföldi személyt utasítottak ki Olaszországból, köztük líbiai, orosz, bolgár és – egyáltalán nem meglepő módon – magyar állampolgárokat.³³

Ezért amikor a Hungarocamion milánói képviselőjének vezetőjét 1982. január 12-én az olasz rendőrség behívta, és átadtak neki egy levelet, amelyben az ország – öt napon belül történő – elhagyására szólították fel, a magyar állambiztonság rögtön a terrorizmussal kapcsolatos problémákra gondolt. Ebben az esetben azonban nem a terrorizmus volt a közvetlen kiváltó ok. Inkább általában véve a kamionok és azok vezetőinek különleges helyzete. 1983. december 26-i számában a német *Der Spiegel* hetilapban “Az SS-20 tele van nyugati technológiával” címmel cikk jelent meg arról, hogy a szovjet fejlesztésű, közepes hatótávolságú, atomtöltettel is felszerelhető rakétákhoz nélkülözhetetlen, de COCOM-listán szereplő, vagyis a szocialista országok számára nem eladható alkatrészeket, leginkább elektronikai eszközöket illegális úton magyar szállítványozási vállalatok – a Hungarocamion mellett a MAHART – igénybevételeivel juttatták el a célhelyre.³⁴ Néhány hónappal korábban, 1983 februárjában pedig a *TIR Internationale Nutzfahrzeug* nevű svájci kamionos szaklapban arról írtak, hogy a szocialista országok kamionsofőrjei között sok a titkos feladatokkal megbízott hivatásos tiszt. A lap fel is sorol néhány ilyen típusú munkát: “stratégiaileg fontos berendezések és az úthálózat felderítése, hírvivői és tudósítói feladatok, kémkedés céljára szolgáló speciális technikai eszközök szállítása, csapatmozgások megfigyelése, objektumok fényképezése.”³⁵

A csempészség, a titkos felderítések magyarázatot adnak arra a kérdésre, miért is támadtak annyiszor, látszólag ok nélkül, magyar kamionokra. Szemléltetés céljából egy-egy példa a Közel-Keletről és Nyugat-Európából: “1981. szeptember 15-én éjszaka rálóttek a Hungarocamion egyik kocsijára, amely München környékén parkírozott. A kocsit hat lövés érte, a lövedékek személyi sérülést nem okoztak.”³⁶ “Bagdad külvárosában egy katonai egyenruhát viselő férfi folyó hó 5-én pisztolyából két lövést adott le a Hungarocamion benzinkút előtt várakozó járművére, majd társával együtt, egy személyautóval távozott a helyszínről. A magyar szerelvény vezetője nem sérült meg, az eseményről jelentést tett a kirendeltség vezetőjének” – állt az 1986-os iratban.³⁷ Nyilván figyelmeztető jellegű támadásokról lehetett szó. 1985. február 24-én a *Bild am Sonntag* német napilap “Titkos támadás Jenninger háza ellen” címmel hozott le egy cikket a szocialista országok kamionok felhasználásával végzett titkos bevetéseiről, miután egy bolgár kamion parkolt le Philipp-Hariolf Jenninger német kereszténydemokrata politikus, akkoriban a német szövetségi parlament elnöke háza előtt. A tudósítás egy sor példát hozott fel az ilyen típusú megfigyelésekre. Az 1984. nyár végi nyugat-németországi “Spearpoint” NATO-hadgyakorlat helyszínének közvetlen közelében libasorban álltak a keletnémet kamionok. A franciaországi Brestben található tengeralattjáró bázis, valamint a touloni tengeralattjáró-építő gyár mellett bolgár kamionokat észleltek. A lefűlelt kamionokban valószínűleg “Brumi” volt. Ezt a nagy antennával rendelkező berendezést csak nagyméretű szállítóeszközön tudták elrejteni. “Brumival” nemcsak rádióadásokat, hanem számítógépes adatforgalmat is rögzíthettek. Úgy parkolták be a kamionokba, hogy áruval elfedték, így felületes vámvizsgálat során rejtve

maradt.³⁸

A Hungarocamion több külföldi leányvállalatot is üzemeltetett. 1972-ben felvásárolták az osztrák Peklar Transport GmbH családi vállalkozást. A Peklar osztrák céggént bécsi székhellyel működött, elsősorban közel-keleti fuvarokat bonyolított, többnyire magyar sofőrökkel, de foglalkoztatott osztrák gépjárművezetőket is. Őket leginkább olyan relációkba küldték, ahol a szocialista országok állampolgárait nem látták szívesen, például Szaúd-Arábiában.³⁹ Azt, hogy a Peklarnak milyen feladatai lehettek, a fentebb leírtakból sejthetjük. Ezt a tudásunkat egészíthetjük ki azzal a jelentéssel, ami 1988 végén készült, amikor az anyavállalat szűkülő gazdasági lehetőségeihez igazodva megszorító intézkedéseket, többek között bércsökkentést tervezett a bécsi leányvállalatánál: *“Az osztrák gépkocsivezetők képviselői még az idén fel akarják keresni a leányvállalat nevében a Hungarocamion vezérigazgatóját sérelmeik orvoslása céljából. Amennyiben ez nem jár eredménnyel, a Peklar gazdasági belső tevékenységéről értesítik az osztrák szakszervezetet és adóhatóságot, amely úgy gazdaságilag, mint politikailag jelentős kárt okozna a népgazdaságnak.”*⁴⁰

Az államilag irányított szervezett bűnözés és terrorizmus, valamint az állami fegyverkereskedelem anomáliái

1988. május 11-én Olaszországban egy textillel megrakott magyar kamion nyerges vontatóját, miután ismeretlenek hátulról belehajtottak vontatmányba, és a sofőrök épp a károkat mérték fel, ellopták.⁴¹ Ez korántsem volt egyedi eset, ami miatt mégis említésre kerül, az, hogy ebben az időszakban Kelet-Európában megindult egy gyors növekedés a gépjárművásárlások tekintetében, ami magával hozta a gépjárműlopások emelkedését is. A délszláv háború idején a muzulmán bosnyák kormány által is támogatott boszniai terroristakiképző központokban az újoncok számára konkrét bevetési feladat volt egy-egy autó eltulajdonítása, drogfutárkodás, CD-/DVD-hamisítási tevékenység, ilyesmik.⁴² Az elloptott gépjárműveket aztán hasznosítani lehetett, a befolyt bevételből például fegyvereket tudtak beszerezni. Az 1980-as évek közepén a Közel-Keleten, Bejrútban naponta 50 autót loptak el. A lopások leginkább két szervezethez kötődtek. Az Irán által támogatott síita mozgalmakhoz, az AMAL-hoz, majd megalakulása után egyre inkább a Hezbollahhoz (ennek látta kárát több magyar diplomataautó is⁴³), valamint speciális helyzete folytán muzulmán vallású, de az Izrael szövetségesének tekinthető drúz milíciákhoz. Az utóbbiak esetében az elloptott gépjárművek nyomott áron Izraelben találtak gazdára, az ellentételezésként kapott összegből pedig a zsidó állam által hadizsákmányként megszerzett fegyverekből vásárolhattak. Így kerülhettek az eredetileg palesztinoknak és szíreknek szánt magyar fegyverek az ellenséges drúz milíciák kezére.⁴⁴ Ezen történetek némi magyarázatot adhatnak, hogy a nagy számok törvénye ellenére miért maradt annyi felderítetlen autólöpési ügy például a 90-es években Magyarországon. Különösen abban az esetben, ha az is vizsgálat tárgya lenne, hogy az akkor perspektivikus fejlődés előtt álló autókereskedelemben milyen szerepet vállaltak a titkosszolgálatok.

1988. július 11-én két osztrák személy megkereste a Fegyver- és Gázkészülékgyár (FÉG) vezetőit, és 20 000 db pisztolyt szerettek volna vásárolni. A fegyverek végcéljának Jordániát jelölték meg. Az árut egy Gdańskból visszafuvarban érkező bolgár kamionnal akarták elvinni – zöldborsószállítmány fedéssel. A fegyver tényleges rendeltetési helye azonban nem Jordánia, hanem Irán lett volna.⁴⁵ A bolgár kamion esete viszont arra világít rá, hogy a török hatóságok miért próbáltak meg annyi bolgár kamionsofőrt a hálózatnak beszervezni.⁴⁶ A magyar fél szállítási nehézségekkel magyarázta az üzlet elutasítását, de valószínűleg az elutasítás összefüggésben állhat azzal, hogy az Amerikai Egyesült Államok külügyminisztériuma politikai okokra hivatkozva – 1988. július 13-án keletkezett információ szerint – nem

engedélyezte egy amerikai magántársaság, valamint, a Ferunion Külkereskedelmi Vállalat közvetítésével, a FÉG között 1988-ra vonatkozó, az USA belpiacára szánt összesen 32 000 db önvédelmi pisztoly, továbbá 12 000 db automata egylövetű vadászpuska eladását. Az üzlet megíúsulása komolyan veszélyeztette a FÉG működését, mert ezen fegyverek sorozatgyártásának gazdaságossága kérdőjeleződött volna meg.⁴⁷

Nem sokkal később, 1989 januárjában a Magyar Légiközlekedési Vállalat segítségével 1 370 000 7,62 mm-es töltényt szállítottak le Kalasnyikov géppisztolyokhoz Dubaiba, az Egyesült Arab Emirátusokba.⁴⁸ Az Egyesült Arab Emirátusok nem véletlenül kerül említésre. 1984-ben Kuvaitban a magyar kereskedelmi képviselőn “Mónus” titkos munkatárs foglalkozott a speciális ügyekkel. “Mónus” tájékoztatása szerint a fegyverekre szakosodott Technika Külkereskedelmi Vállalat már régóta szeretett volna belépni a kuvaiti piacra, nem túl sok sikerrel: *“Döntőképes személy nem is fogadta a vállalat itt járt vezetőit. Igaz a Technika nem is tudta sem a maga tevékenységét, sem a saját termékeit megfelelően prezentálni.”*⁴⁹ Aztán 1983-ban úgy tűnt, változás következik be a kapcsolatokban. Ekkor ugyanis találkozott a két ország vezérkari főnöke, és újból megnyílt a lehetőség a bemutatkozásra, ami nem sikerült túl jól, de néhány termékre, kézi fegyverekre, lézer távmérőre, mozgó táborigényhára, a csak videón bemutatott automata aknavetőre, valamint lőszerre és robbanóanyagokra érdeklődés mutatkozott. Még a bemutatás előtt “Mónus” kapcsolatba került Osami és Abulhassan kuvaiti vezérkari tisztekkel, akik a következő ajánlatot tették a számára: *“Titkos ügynökségi kapcsolatot ajánlanak 12-15%-os jutalékkal. Javasolják segítségüket, más, általuk finanszírozott országokba való eladásainkhoz. Vásárolnak tőlünk nem saját gyártmányú árukat is. Jelentős árumennyiségre adnak igénylistát.”*⁵⁰ Mindezekről feljegyzés is készült, amit főnöki levéllel továbbítottak Budapestre.

Mivel válasz nem érkezett, néhány héttel később megismételték a kérést, kiegészítve azzal, hogy a kuvaitiak kéri a MOGÜRT-től megrendelés alatt álló két db konferenciabuszért is a jutalékot. Ez utóbbira Budapesten hamar rábólintottak, az alkotmányos költségigény pozitív megítélése után gyorsan jött a megrendelés és az előleg, ráadásul még új buszokra is igény támadt. A fegyverek ügye viszont továbbra is állt, mire “Mónust” hívták a kuvaiti vezérkarhoz, és közölték, elállnak néhány termék megvásárlásától, innentől kezdve a bemutatók tartása is nehezedni fog, ha pedig a maradék termékekre nem kapnak gyorsan ajánlatot, akkor azt megveszik mástól. A Külkereskedelmi Minisztériumtól (KKM) néhány nap alatt megérkezett a kedvező válasz a fegyverek eladására vonatkozó alkotmányos költséget illetően, és ígérték a Technika gyors jelentkezését is, ami megtörtént, ennek során kijelölték az aláírásra jogosult vezérigazgató kuvaiti utazási időpontját. A jelzett időpontra azonban a vezérigazgató nem érkezett meg, csak Bagdadig jutott, ahol tárgyalásokat folytatott az iraki illetékesekkel. (Könnyen elképzelhető, hogy a kuvaitiak nem maguknak akarták a fegyvereket, hanem harmadik fél számára.) Az elmaradt találkozó ellenére a tárgyalások nem szakadtak meg, hanem egy újabb tárgyalási időpontot tűztek ki, ezúttal a Technika javaslatára egy harmadik országban, az Egyesült Arab Emirátusokba, Dubaiba. A Technika azért javasolta a harmadik országot, mert nem szeretne volna a szerződést bevinni Kuvaitba, nehogy illetéktelen kezekbe kerüljön.

A tárgyalás napján “Mónus” részére üzenet érkezett a KKM-től, hogy a Technika még nem kapott felhatalmazást, ezért a vezérigazgató nem utazott Dubaiba. A Technika a tárgyalások megtörténtéről tájékoztató faxot küldött, ami nem volt túl informatív, ezért “Mónus” a kuvaiti féltől érdeklődött, mi is történt a megbeszéléseken. Abulhassan elmondta, hogy végül a vállalat kereskedelmi igazgatója érkezett az Emirátusokba. Alkudoztak az alkotmányos költségen, ezt a magyarok lealkudták 15-ről 12%-ra, amit igazán nem értett, mert jelezte a magyar félnek, hogy

beépíthetik az árba, egyébként is neki az összeg nagy részét szét kell osztania a többi döntéshozó kuvaiti tiszt között. Azt sem értette, ha magyarok nem akarnak szerződni, akkor miért tárgyalnak. Az pedig végképp magas volt számára, ha most biztonsági okokból harmadik országban találkoztak, a következő tárgyalás miatt tervezték Kuvaitba. *“Furcsának és nehézkesnek látja a vállalat tevékenységét.”*⁵¹ Megkérte “Mónust”, legközelebb csak akkor jöjjön, ha a szerződés tervezete készen van, addig katonai kérdésekben kuvaiti részről senki nem fog foglalkozni a magyarokkal. Közben lassan fél év eltelt a tárgyalások kezdete óta és addigra már csak az automata aknavető érdekelte a kuvaiti felet. A szerződés pedig még mindig készült.⁵² Az Abulhassannal történő találkozók sokszor titkos lakásban történtek, és “Mónus” beszámolója szerint gyakran részt vett rajta egy magát szír származásúnak valló személy is.⁵³ Hogy mi lett ennek a fegyvereladásnak a sorsa, nem derült ki. Abulhassan az utolsó, ezen ügyletre vonatkozó megbeszélésükön közölte “Mónus”-sal, hogy addig ne keresse, amíg az eladás nem realizálódik, majd két hónappal később “Mónus” arról írt: *“Viszonyuk továbbra is baráti. Sokat segít az üzleti kapcsolatokhoz.”* Ugyanezen irat mégis megjegyzi, Kuvaitnak még mindig szüksége lenne az aknavetőre.⁵⁴ A tárgyalások tehát nem szakadtak meg, és Kuvait fontos partnere volt Magyarországnak.

A szállító – MALÉV

A Hungarocamionhoz és a MAHART-hoz⁵⁵ hasonlóan a MALÉV is rendszeresen végzett katonai szállításokat. Az egyik ilyen esettel, konspirációs problémák miatt, az állambiztonság is több jelentésben foglalkozott. 1982. június 26–29. között négy napon át folyamatos fegyverszállításokra került sor a Nyugaton terrorista szervezetnek tartott Palesztin Felszabadítási Szervezet részére. A szállítmányok Budapestről Damaszkuszig repültek. Már az első napon komoly akadályokba ütköztek, ugyanis a budapesti légi irányítás a Magyar Néphadsereg Anyagtervezési Csoportfőnökség kérésére sem engedte felszállni a repülőgépet, az csak akkor indulhatott el, amikor a legfelsőbb politikai szintről szóltak le. A harmadik napon, 29-én az irányítás a speciális eszközök szállítására kijelölt repülőgépet az utasokra váró gépek közé állíttatta. Innen csak a Magyar Néphadsereg Fegyverzeti Szolgálati Főnökség munkatársának utasítására vitték el egy kevésbé feltűnő, távolabbi helyre. A rakodást nappal, amit a vonatkozó VKF intézkedés lehetővé tett, polgári rendszámmal ellátott gépjárművekből polgári öltözékben lévő emberek végezték.⁵⁶ A június 29-i szállítmány tortúrája ezzel nem ért véget, mert a jelek szerint Damaszkuszban csak a PFSZ budapesti irodájának közrehatására fogadták a gépet, vagyis, ahogy egy korábbi jelentésben szerepelt, a rakományt nem várta senki. A repülőgépek fogadásával más problémák is adódtak. Azokat a szír légi irányítás az utasjáratok közé terelte, amivel fokozta a dekonspiráció veszélyét.⁵⁷ Az arab országokban előfordult, hogy a titokban leszállított eszközöket közszemlére tették. Így járt például a kalandos “Szahara” program berendezése, amit a líbiaiak a tripoli nemzetközi repülőtér közvetlen közelében helyeztek el, ezt bárki megtekinthette, még az is, aki egyáltalán nem volt kíváncsi rá.⁵⁸

Visszatérve a PFSZ-hez eljuttatott fegyverekhez, a szállításról a magyar közvélemény is tudomást szerezhetett, igaz, nem pontosan abban a formában és nem pontosan akkor, amikor az eset történt: *“A Népszabadság július 23-i számában rövid közlemény jelent meg arról, hogy Magyar Szolidaritási Bizottság újabb segélyszállítmányt küldött a PFSZ-nek.”*⁵⁹ Meg kell jegyezni, a PFSZ-t, mint a palesztin mozgalom gyűjtőszervét, az MSZMP KB állásfoglalása szerint Magyarország hivatalosan is elismerte, a többi palesztin és (más terror)csoporttal viszont elsősorban a Szolidaritási Bizottságon keresztül tartotta a nem hivatalosnak tekintett kapcsolatot. Konkrétabban a GTD adatbázisa szerint a többi terrortámadásban részt vevő Demokratikus Front Palesztina Felszabadításáért (DFLP), valamint a George Habash vezette

marxista–leninista, a 70-es években Carlosszal is közös akciókat végrehajtó Népi Front Palesztina Felszabadításáért (PFLP) szervezetek kerültek említésre az egyik feljegyzésben.⁶⁰ Ugyanakkor olyan helyzet is előfordult a 80-as évek első felében, hogy a hivatalosan elismert PFSZ budapesti irodájának vezetője, Atef Abu Bakr (Baker) leváltása után Damaszkuszba, az egyébként Magyarországon több egyetemi városban is jelen lévő Abu Nidal Szervezet külügyi részlegéhez került vezető beosztásba.⁶¹ Igaz, ő a kinevezésekor sem számított Jasszer Arafat emberének.

Egy 1984-es dokumentumból az is elég egyértelműen kiderült, hogy a légi úton történt speciális szállításokról az Amerikai Egyesült Államok első kézből értesülhetett, ugyanis a MALÉV évekkel korábban, 1975-ben, belépett a SITA nemzetközi számítógépes helyfoglalási, majd 1983-ban az áruszállítási rendszerébe, amelynek központja Atlantában és Londonban volt. Ugyan a szerződések garantálták, hogy a MALÉV-re vonatkozó információkba más nem láthat bele, de egy operatív kapcsolat révén az állambiztonság tudomására jutott, hogy a MALÉV üzletfelei között az áruszállításokhoz kötődő rendszerben – amelyben a fegyverszállítások adminisztrációja bonyolódott – idegen végpontok voltak.⁶²

Talán az Amerikai Egyesült Államok is tudott arról a speciális szállítmányról, amely augusztus 22-én érkezett a Ferihegyi repülőtérre. A 79 láda, 2607 kg összsúlyú, közel 500 db Magyarországon is rendszeresített szovjet gyártmányú, RPG 7 típusú, 40 mm-es, páncéltörésre használt rakétatölteteket tartalmazó küldeményt nem Magyarországnak szánták. A Koreai Népi Demokratikus Köztársaság (KNDK) kormánygépe előzetes leszállási engedéllyel érkezett Budapestre. Itt kipakolták, mivel kormánygép volt, a vonatkozó utasítások miatt ezt nem akadályozhatták meg, majd az árut ott hagyva tovább álltak.⁶³ A Burkina Faso (Felső-Volta) kormányának szánt fegyverek hivatalos szállítója a Lionhap Trading Co. nevű vállalkozás volt. A Budapesten ragadt áru veszélyessége miatt komoly kockázatokat rejtett a repülőtér számára. A bármikor élesíthető robbanásveszélyes fegyverekhez külön őrizetet kellett biztosítani. Mivel az árut közel egy hónap után sem vitték el, átszállították a Magyar Néphadsereg Fegyverzeti Főnökség egyik telephelyére. Az észak-koreai kormány egyszerűen nem talált olyan vállalkozást, amelyik a fuvarot lebonyolította volna. Amikor pedig talált, akkor azért nem tudták elvinni, mert a katonai eszközöket okmányok nélkül hagyták a repülőtéren, pedig, közel két hónapnyi várakozás után, a KNDK megbízásából a francia Societe Transtrada Co. előre kifizetett 11 995 dollárt azért, hogy a trieszti kikötőbe vihesse az árut.⁶⁴

Talán a fenti példák jól mutatják, hogy itt az ideje más szemlélettel tekinteni a terrorizmusra és a szervezett bűnözésre. Annál is inkább, mert a 80-as évek vonatkozó állambiztonsági iratai bizonyos esetekben választ adhatnak a 90-es évektől napjainkig játszódó folyamatok felszínén túlmutató előzményeire és hátterére. Ezek a témakörök kiegészülnek majd például a 80-as években már számottevő számítógépes bűnözéssel, migrációval vagy éppen az ipari kémkedéssel, melynek egyik ága a rendszerváltást megelőző időszakban a szocialista országok előtt tiltott ún. COCOM-listás termékek behozatalára irányult. Csak az átfogó kutatás mutathatja majd be a mostanság hibrid háborúnak nevezett támadási stratégiák korabeli komplex rendszerét.

Levéltári források

ÁBTL 1.11.7. BM III/IV. Csoportfőnökség iratai

61-25-B-2/C/1983 Jelentés a bolgár katonai elhárítás vezetőivel folytatott kétoldali tanácskozásról. (1983.10.19.) 14. doboz

ÁBTL 1.11.1. Állambiztonsági Miniszterhelyettesi Titkárság iratai

45-3/83/1987 Varga Győző Péter győri lakos beadványa (1987.10.29.), 80. doboz

ÁBTL 2.2.1. Operatív nyilvántartások

I/6.9. Varga Győző Péter

ÁBTL 2.7.1. Napi operatív információs jelentések

ÁBTL 2.8.1. Állambiztonsági szervek nyílt állományú alkalmazottainak iratai

Központi fogyatéék 13821 – Nagy Jenő

ÁBTL 3.1.2. Munka dossziék (M-dossziék)

M-31775 “Fekete”

ÁBTL 3.1.5. Operatív dossziék (O-dossziék)

ÁBTL 3.1.5. O-17733/4 “Bolygó”

ÁBTL 3.2.5. Operatív dossziék (O-8-dossziék)

O-8-421/1 “Gáza” – Palesztin Felszabadítási Szervezet

O-8-438/V “Sejk” – a kuvaiti magyar kolónia operatív védelme

ÁBTL 4.2. Parancsgyűjtemény

50-130/1978

Intézkedési

terv

http://www.abparancsok.hu/sites/default/files/parancsok/50_130_1978.pdf

Interneten elérhető adatbázisok

Global Terrorism Database: <https://www.start.umd.edu/gtd/> (Letöltés ideje: 2017.12.06.)

Drugbank: <https://www.drugbank.ca/> (Letöltés ideje: 2017.12.06.)

United Nations: <https://www.un.org/> (Letöltés ideje: 2017.12.06.)

Hivatkozott irodalom

Bebesi, 2009

Bebesi Zoltán: *Kábítószer-bűnözés és terrorizmus*. Doktori értekezés, Budapest. http://archiv.uni-nke.hu/downloads/konyvtar/digitgy/phd/2010/bebesi_zoltan.pdf (Letöltés ideje: 2017.12.06.)

Hankiss, 2017

Hankiss Ágnes: Terrorista hálózatok. A C-79-es dosszié. *Terror & Elhárítás*, 4. sz. 4–22. http://tek.gov.hu/tt_pdf/6.%20C3%A9vfolyam%204.%20sz%C3%A1m.pdf (Letöltés

Betekintő 2017/4.

ideje: 2017.12.06.)

Orbán-Schwarzkopf, 2013

Orbán-Schwarzkopf Balázs: India-2. Egy tengerjáró hajó titkos küldetése. *Betekintő*, 2. sz. http://www.betekinto.hu/sites/default/files/2013_2_orban.pdf (Letöltés ideje: 2017.12.06.)

Orbán-Schwarzkopf, 2016a

Orbán-Schwarzkopf Balázs: A magyar állambiztonság és a nemzetközi terrorizmus az 1980-as években – az iratok tükrében. *Kommentár*, 6. sz. http://kommentar.info.hu/attachment/0001/668_kommentar-1606-08-orbanschwarzkopf.pdf (Letöltés ideje: 2017.12.06.)

Orbán-Schwarzkopf, 2016b

Orbán-Schwarzkopf Balázs: *Szürkék és farkasok a vörös árnyékában*. Hamvas Intézet, Budapest.

Orbán-Schwarzkopf, 2017a

Orbán-Schwarzkopf Balázs: Merénylet a kolumbiai nagykövet ellen. *Betekintő*, 3. sz. http://www.betekinto.hu/sites/default/files/2017_3_orban.pdf (Letöltés ideje: 2017.12.06.)

Orbán-Schwarzkopf, 2017b

Orbán-Schwarzkopf Balázs: Kadhafi esete a magyar hadiiparral. Líbiai–magyar kapcsolatok a “Szahara” fedőnevű program tükrében. *Arc és Álarc*, nyár, 49–63. http://hamvasintezet.hu/uploads/assets/ARC_ES_ALARC.pdf (Letöltés ideje: 2017.12.06.)

Orbán-Schwarzkopf, 2017c

Orbán-Schwarzkopf Balázs: Célkeresztben Abu Nidal. Átfogó kép egy terrorszervezet állambiztonsági megfigyeléséről a 80-as években. *Arc és Álarc*, ősz-tél, 45–71.

Interneten elérhető újságcikkek

Bambury, 2017

Brent Bambury: Meet Captagon, the nightmare drug fuelling Syria’s civil war. CBC, 06. 02. <http://www.cbc.ca/radio/day6/episode-340-amphetamines-in-syria-stanley-cup-bassist-noriga-s-pen-pal-subversive-board-games-and-more-1.4139584/meet-captagon-the-nightmare-drug-fuelling-syria-s-civil-war-1.4139601> (Letöltés ideje: 2017.12.06.)

Kovács, 2015

Kovács Noémi: A kommunizmus elhallgatott bűncselekményei 1. Miért akarták elhallgatni a Hungária körúti kettős gyilkosságot? *Faktor*, 10.11. <http://faktor.hu/faktor-miert-hallgathattak-el-a-hungaria-koruti-kettos-gyilkossagot> (Letöltés ideje: 2017.12.06.)

Mező, 2017

Mező Gábor: Moszkvában végzett újságírók féltik a menekülteket, a sajtószabadságot és a magyar demokráciát – Dési András, Simon Ernő és társaik. *Pesti Srácok*, 05.05.

<http://pestisracok.hu/moszkvaban-vegzett-ujsgirok-feltik-menekulteket-sajtoszabadsagot-es-magyar-demokraciat-desi-andras-simon-erno-es-tarsaik/> (Letöltés ideje: 2017.12.06.)

L'IRA, 2011

L'IRA n'avait "aucune relation" avec Carlos, selon un ancien membre. (Az IRA volt tagja szerint "nem állt kapcsolatban" Carlosszal.) *L'Express*. 11.28. https://www.lexpress.fr/actualites/1/societe/l-ira-n-avait-aucune-relation-avec-carlos-selon-un-ancien-membre_1055572.html. (Letöltés ideje: 2017.12.06.)

Die SS-20, 1983

"Die SS-20 steckt voll West-Technologie". *Der Spiegel*, 52. sz. (12.26.) 60–65. <http://magazin.spiegel.de/EpubDelivery/spiegel/pdf/14024609> (Letöltés ideje: 2017.12.06.)

Interneten elérhető ismertetőik

Hungarocamion anno. <http://www.hc-anno.hu/leanyvallalatok.php> (Letöltés ideje: 2017.12.06.)

---

¹ <https://www.start.umd.edu/gtd/> Global Terrorism Database.

² ÁBTL 3.1.5. O-18744.

³ Hankiss 2017.

⁴ ÁBTL 2.7.1. III/II-147-176/1 (1980.07.31.).

⁵ ÁBTL 2.7.1. III/II-88-89/1 (1985.05.09.).

⁶ Orbán-Schwarzkopf 2017c.

⁷ ÁBTL 2.7.1. III/II-105-107/1 (1986.06.03.).

⁸ Kovács, 2015.

⁹ ÁBTL 4.2. 50-130/1978 Intézkedési terv

¹⁰ Kovács, 2015.

¹¹ Orbán-Schwarzkopf, 2017c.

¹² ÁBTL 2.7.1. III/II-101-101/10 (1989.05.26.).

¹³ ÁBTL 2.2.1. I/6.9. Varga Győző Péter, 1073.

¹⁴ ÁBTL 1.11.1 45-3/83/1987 Varga Győző Péter győri lakos beadványa (1987.10.29.) 80. doboz.

¹⁵ Uo.

¹⁶ ÁBTL 2.8.1. Központ fogyatékos 13821 – Nagy Jenő.

¹⁷ L'IRA, 2011; Mező, 2017.

¹⁸ Orbán-Schwarzkopf, 2016b.

¹⁹ ÁBTL 2.7.1. III/II-50 (1986.03.13.).

²⁰ http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/PV.2791 Az Egyesült Nemzetek Biztonsági Tanácsa 2791. (1988) jelentése.

²¹ Orbán-Schwarzkopf, 2016b.

²² Orbán-Schwarzkopf, 2017a.

²³ ÁBTL 2.7.1. III/II-177-182/16 (1986.09.17.).

²⁴ Orbán-Schwarzkopf, 2017c.

²⁵ Bebesi, 2009: 65.

²⁶ Bambury, 2017.

²⁷ <https://www.drugbank.ca/drugs/DB01482> Fenetillin (Captagon).

²⁸ <https://www.drugbank.ca/drugs/DB01230> Pemoline.

²⁹ ÁBTL 3.1.5. O-17733/4 "Bolygó" Átirat a Bolgár Népköztársaság Belügyminisztériumától (1978.07.06.), 192.

³⁰ Orbán-Schwarzkopf, 2017a: 2.

³¹ ÁBTL 2.7.1. III/II-89 (1987.05.08.).

- 32 ÁBTL 2.7.1. III/II-12 (1988.01.19.).
- 33 ÁBTL 2.7.1. III/I-8-9/9 (1982.01.13.).
- 34 “Die SS-20, 1983.
- 35 ÁBTL 2.7.1. III/II-58-59/2 (1983.03.23.).
- 36 ÁBTL 2.7.1. III/I-172-200/10 (1981.09.16.).
- 37 ÁBTL 2.7.1. III/II-141-146/14 (1986.07.28.).
- 38 ÁBTL 2.7.1. Szolnok-19 (1985.09.03.).
- 39 <http://www.hc-anno.hu/leanyvallalatok.php>.
- 40 ÁBTL 2.7.1. III/II-253 (1988.12.28.).
- 41 ÁBTL 2.7.1. III/II-94 (1988.05.13.).
- 42 Bebesi, 2009: 72.
- 43 Orbán-Schwarzkopf 2016a.
- 44 Orbán-Schwarzkopf 2017c.
- 45 ÁBTL 2.7.1. III/II-150 (1988.08.01.).
- 46 ÁBTL 1.11.7. 61-25-B-2/C/1983 Jelentés a bolgár katonai elhárítás vezetőivel folytatott kétoldalú tanácskozásról. (1983.10.19.) 14. doboz.
- 47 ÁBTL 2.7.1. III/II-138 (1988.07.14.).
- 48 ÁBTL 2.7.1. III/II-28 (1989.02.08.).
- 49 ÁBTL 3.2.5. O-8-438/V “Sejk” – a kuvaiti magyar kolónia operatív védelme. A Technika vállalat kuvaiti üzletei (1984.05.02.), 42. (boríték).
- 50 Uo. 42. oldal
- 51 ÁBTL 3.2.5. O-8-438/V “Sejk” – a kuvaiti magyar kolónia operatív védelme. A Technika vállalat kuvaiti üzletei (1984.04.30.), 42.
- 52 Uo.
- 53 ÁBTL 3.2.5. O-8-438/V “Sejk” – a kuvaiti magyar kolónia operatív védelme. “Mónus” katonai kapcsolatainak találkozóhelye. (1984.05.02.), 150–152.
- 54 ÁBTL 3.2.5. O-8-438/V “Sejk” – a kuvaiti magyar kolónia operatív védelme. “Mónus” fedőnevű titkos munkatárs jelentése a kuvaiti katonai beszerzésekkel kapcsolatban (1984.07.05.), 89–90.
- 55 Orbán-Schwarzkopf, 2013.
- 56 ÁBTL 2.7.1. III/IV-130-155/8 (1982.08.04.).
- 57 ÁBTL 2.7.1. III/II-134-145/9 (1982.07.21.).
- 58 Orbán-Schwarzkopf, 2017b.
- 59 ÁBTL 2.7.1. III/IV-130-155/8 (1982.08.04.).
- 60 ÁBTL 3.2.5. O-8-421/1 “Gáza” – Palesztin Felszabadítási Szervezet. Feljegyzés a FATAH kezdeményezésével kapcsolatos hivatalos álláspontról. (1980.09.03.) 45–46.
- 61 Orbán-Schwarzkopf, 2017c.
- 62 ÁBTL 2.7.1. III/II-145-146/9 (1984.07.26.).
- 63 ÁBTL 2.7.1. III/II-167-172/9 (1986.09.03.).
- 64 ÁBTL 2.7.1. III/II-195 (1986.10.14.).